

УПРАВЛІННЯ **РИЗИКАМИ** В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Бібліографічний покажчик

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Бібліотека

Управління ризиками в аграрному секторі

Бібліографічний покажчик

Миколаїв
2025

УДК 005.334:338.43:631.1

У66

Укладачі: О. О. Цокало

Редактор: Д. В. Ткаченко

Управління ризиками в аграрному секторі :
У66 бібліографічний покажчик / уклад. О. О. Цокало ; за
ред. Д. В. Ткаченко. Миколаїв : МНАУ, 2025. 72 с.

УДК 005.334:338.43:631.1

© Миколаївський національний аграрний університет, 2025

© Бібліотека МНАУ, 2025

ПЕРЕДМОВА

У бібліографічному покажчику «Управління ризиками в аграрному секторі» зібрано наукові та навчально-методичні матеріали, що висвітлюють сучасні підходи до ідентифікації, оцінювання та управління ризиками в аграрному виробництві. Видання охоплює теоретичні основи ризикології, класифікацію ризиків аграрного сектору, методи їх аналізу та оцінювання, а також практичні інструменти мінімізації негативного впливу ризиків на діяльність суб'єктів господарювання.

У покажчику представлено публікації, присвячені питанням управління ризиками аграрних підприємств в умовах економічної нестабільності, воєнних загроз, кліматичних змін та високого рівня невизначеності зовнішнього середовища. Окрему увагу приділено проблематиці сталого розвитку аграрного сектору, зокрема взаємозв'язку ризиків із забезпеченням продовольчої безпеки, екологічної стійкості, адаптації агросистем і впровадженням принципів ESG.

До складу покажчика увійшли відомості про монографії, навчальні посібники, наукові статті, матеріали науково-практичних конференцій, а також електронні ресурси мережі Інтернет. Під час підготовки видання використано фонди, електронний каталог та бази даних бібліотеки Миколаївського національного аграрного університету, репозитарій МНАУ, а також повнотекстові джерела відкритого доступу.

Матеріали у бібліографічному покажчику розміщено за алфавітом авторів і назв видань. Бібліографічний опис подано мовою оригіналу та виконано відповідно до вимог стандарту України ДСТУ 8302:2015

«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Бібліографічний покажчик адресований науковцям, викладачам, аспірантам, здобувачам вищої освіти, фахівцям аграрного сектору, а також усім, хто досліджує проблематику управління ризиками та сталого розвитку аграрної сфери.

1. Теоретичні засади та класифікація ризиків в аграрному секторі

1. Алгоритм аналізу сільськогосподарських ризиків при неповній інформації про їх параметри / Л. О. Ломовских та ін. Мандич О. В., Коваленко О. О., Карасова Н. А., Орзеф А.. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2019. Vol. 3, no. 30. P. 112–120. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i30.179519>.

Алгоритми аналізу ризиків, запропоновані вітчизняним вченими для українських агровиробників мають обмежене застосування і є, часто-густо, застарілими. А ситуація в сільському господарстві України змінюється досить швидко – приходять нова техніки і нові технології, які вимагають нового менеджменту, зокрема, аналізу ризиків. У той же час, використання апробованих в розвинених країнах систем підтримки прийняття рішень та програмних комплексів аналізу ризиків в Україні є неможливим. Це обумовлено відсутністю супроводжувального інформаційного забезпечення. Бази даних за факторами, що впливають на ризик, в Україні відсутні як на загальнодержавному рівні, так і на регіональному рівні. Створення сьогодні таких баз даних не вирішує проблеми, оскільки умовою роботи сучасних західних програмних комплексів аналізу ризиків є наявність даних за значні проміжки часу. Тому стала актуальною проблема розробки алгоритму такої економіко-математичної моделі обробки інформації, яка б могла ефективно працювати при умові нестачі даних по факторам впливу на ризики для використання в сільськогосподарській галузі України.

2. Балджи М. Д. Економічний ризик та методи його вимірювання : навч. посібник. Харків : Про-

март. 2015. 209 с. URI: <https://dspace.oneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2e8dcd17-469c-4963-8cf4-6852daad2ad2/content>.

3. Баранік А. Ефективне управління ризиками в агробізнесі: природні, економічні та соціальні аспекти. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін* : збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. (м. Полтава, 31 жовтня 2024 р.) / Полтавський державний аграрний університет. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 1081-1082. URI: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18993>.

4. Бойко В., Бойко Л. Продовольча безпека та ризики для аграрного виробництва під час війни в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-27>.

Продовольча безпека є однією з найважливіших складових національної безпеки будь-якої держави. У минулому 2021 р. майже 400 мільйонів людей у світі були забезпечені продуктами харчування за рахунок експорту Україною на світовий ринок продукції сільськогосподарського виробництва. Війна в Україні розв'язана РФ зруйнувала системи виробництва, переробки та постачання сільськогосподарського продовольства на міжнародний ринок. У зв'язку з наближенням зимового періоду та збільшення ризиків скорочення обсягів проведення посівної компанії озимих культур, виникає нагальне питання в багатьох країнах світу щодо створення необхідного запасу продовольства. Від успішного проведення посівної компанії озимих культур та надійної логістики з постачання продукції місцевих товаровиробників сільськогосподарської продукції залежить не тільки продовольча безпека України, а і безпека інших країн світу. У статті дослідже-

но сучасний стан продовольчої безпеки та ризику для аграрного виробництва які виникають під час війни в Україні. Запропоновані можливі шляхи вирішення наявних проблем які передбачають посилення міжнародної співпраці.

5. Головка Р. А. Формування ризик-менеджменту фермерських господарств. *Економіка та держава*. 2020. № 4. С. 236–240. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.4.236>.

Дослідження підприємництва в сільському господарстві дозволило виокремити його особливості, які формують відповідні ризики. Стратегічна значимість сільськогосподарського виробництва та високоризиковий його характер визначають особливу рису ризик-менеджменту фермерських господарств, яка полягає в необхідності державної підтримки заходів, спрямованих на підвищення їх прибутковості та зниження ризиків підприємницької діяльності.

6. Гросул В. А., Усова М. О. Ризик: сутність, причини виникнення та основні види. *Економічний простір*. 2021. № 176. С. 58–64. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/176-9>.

Діяльність будь-якого підприємства завжди пов'язана з різними ризиковими подіями. Управління ризиком сьогодні є невід'ємною складовою частиною системи управління підприємством. Ідентифікація, аналіз, оцінювання та облік факторів ризику відповідно до змін зовнішнього середовища необхідні для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Формування базису сучасного управлінського мислення, здатного відповідати вимогам нової економіки, є можливим на основі дослідження понятійного апарату в галузі теорії ризик-менеджменту. У статті досліджено історичні аспекти виникнення ризику, визначено основні етапи еволю-

ції та проведено аналіз сучасних наукових підходів до трактування категорії «ризик», визначено основні групи ризиків, характерні для торговельного підприємства у сучасному бізнес-середовищі.

7. Економіко-математична модель аналізу ризиків у сільському господарстві в умовах невизначеності / Р. В. Левкіна та ін. Кравчук І. І., Сахно І. В., Крамаренко К. М., Шевченко А. А. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2019. Vol. 3, no. 30. P. 248–255. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i30.179560>.

Використання апробованих в інших країнах автоматичних інформаційних систем аналізу ризиків в Україні є вкрай ускладненим відсутністю баз даних за факторами впливу на ризик не тільки на регіональному, але й на державному рівні. Тому постала необхідність створення економіко-математичної моделі обробки інформації, включаючи неповні дані по факторам впливу на ризики, для використання в сільськогосподарській галузі України. Таку модель формалізовано, створено та апробовано.

8. Ємельянов О. Ю. Оцінювання рівня ризикованості господарської діяльності підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт* 2020. № 19-20. С. 3–9. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.19-20.3>.

Мета цього дослідження полягала у розробленні та застосуванні методологічних засад оцінювання рівня ризикованості господарської діяльності підприємств агропромислового комплексу. Показано, що ризикованість діяльності підприємств відображається у невідповідності між очікуваними (запланованими) значеннями окремих показників господарської діяльності та фактичними значеннями цих показників. Було побудовано

узагальнюючий показник рівня настання ризикових подій на підприємстві, який визначається як співвідношення очікуваної та фактичної величини його надприбутку. Представлено модель декомпозиції цього показника. Запропоновано метод оцінювання рівня ризикованості господарської діяльності підприємств.

9. Інсьює Д., Лукаш С. Дослідження управління ризиками підприємства: огляд літератури. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-76>.

10. Канцедал Н. А., Богаєнко О. С., Перерва Д. В. Моніторинг ризиків у системі стратегічного управління аграрним бізнесом: індикатори впливу та напрями оптимізації. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 18. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15699793>

11. Кириченко Н. В., Алещенко Л. О. Методичні основи формування системи ризик менеджменту аграрних підприємств. *Агросвіт* 2021. № 9-10. С. 46–52. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.9-10.46>.

У статті досліджено складові ризику в аграрному секторі економіки країни, проведено аналіз параметрів бізнесу за видом економічної діяльності, запропоновано побудувати систему ризик менеджменту аграрного підприємства. Було запропоновано оригінальний підхід, за допомогою якого підприємство самостійно може здійснювати класифікацію власних ризиків, опираючись на відносно чіткі дефініції груп ризиків і специфіку діяльності. Основним елементом цього підходу є практичне розподілення ризиків за подальшими напрямом управління ними, тобто прив'язка класифікатора ризиків до власної системи управління ризиками. У рамках запропонованої методики значну увагу при-

ділено організаційним аспектам побудови системи ризик менеджменту аграрного підприємства, загалом організації структурного підрозділу з управління ризиками. Аналіз досвіду підприємств аграрного сектору показав гостру необхідність і важливість організації системи прийняття рішень всередині господарюючого суб'єкту на основі запропонованого п'яти етапного алгоритму побудови ефективної системи ризик менеджменту.

12. Кириченко Н., Алещенко Л. Теоретичні основи та класифікація ризиків з врахуванням особливостей функціонування підприємств аграрного сектору. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-55>.

У статті досліджено складові ризику в аграрному секторі економіки України, проведено аналіз параметрів бізнесу за видом економічної діяльності, розроблено авторський підхід до класифікації ризиків з урахуванням специфічних умов сільськогосподарських підприємств. Ґрунтовно проаналізовано понятійний апарат термінології обраної теми. Проаналізовано та узагальнено фактори, які зумовлюють ризик у господарській діяльності аграрних підприємств. Авторами визначено особливості процесу управління ризиками в контексті менеджменту підприємств, його складові. Представлена оригінальна класифікація ризиків, з якими стикаються аграрні підприємства у процесі своєї господарської діяльності. Зроблено висновок, що запропонована класифікація може представляти практичний інтерес для господарюючих суб'єктів і використовуватися в якості моделі для створення власної кваліфікаційної таблиці з урахуванням галузевих особливостей агрови­робництва та стати одним з інструментів при прийнятті управлінських рішень, щодо побудови ефективної системи ризик менеджменту на підприємстві.

13. Коваленко Н. В. Управління розвитком аграрної галузі України в контексті сучасних викликів і ризиків. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 16. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15178508>.

Аграрна галузь України є ключовою складовою національної економіки та формує засади забезпечення суверенності держави, гарантуючи продовольчу та економічну безпеку, сприяє розвитку технологічно пов'язаних галузей економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

14. Математичне прогнозування еколого-кліматичної ситуації в Україні в контексті глобального потепління / П. В. Лиховид та ін. *Аграрні інновації*. 2025. № 28. С. 53–61. URL: <https://doi.org/10.32848/agrар.innov.2024.28.9>

Здійснено аналіз поточного стану та виконати прогнозне моделювання розвитку еколого-кліматичної ситуації в Україні до 2050 року з урахуванням ретроспективних даних за 1946–2021 рр., визначити можливі сценарії аридизації клімату та запропонувати дієві способи протидії негативному впливу кліматичних змін. Методи. Для оцінки еколого-кліматичної ситуації та прогнозування розвитку посушливості клімату було залучено найбільш повну метеорологічну базу даних по Україні за період 1946–2020 рр., доповнену нами даними за 2021 рік, узагальненими за метеохабом <https://meteorpost.com/>. В цілому було проаналізовано 6646776 точок даних по опадах, а також 13293552 точок даних по температурному режиму. Потенційну евапотранспірацію розраховували за Хольдріджем, індекс аридності оцінювали за загальноприйнятою методикою в редакції UNEP. Методами математичного та статистичного аналізу було встановлено розмах дисперсії

метеорологічних показників, наявність достовірного тренду, аутокореляції, а також виконано прогнозування посушливості клімату за методикою ауторегресійної моделі з ковзним середнім.

15. Писаренко В. М., Шерешило О. О. Цифрові технології в управлінні фітосанітарними ризиками аграрного виробництва. *Scientific Progress & Innovations*. 2025. Vol. 28, № 2. P. 31–36. URL: <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.02.05>.

Підвищення інтенсивності фітосанітарних ризиків в аграрному секторі зумовлене сукупністю чинників, серед яких домінують зміни клімату, активізація міжнародної торгівлі, зростання біологічної адаптивності шкідливих організмів до засобів захисту, а також зниження ефективності традиційних систем моніторингу і контролю. У результаті загострюється загроза поширення карантинних організмів, погіршення фітосанітарного стану посівів і, відповідно, втрачає врожаю. Це обумовлює необхідність пошуку інноваційних підходів до управління ризиками, серед яких важливе місце належить цифровим технологіям. Застосування цифрових рішень дає змогу здійснювати оперативний збір, обробку та візуалізацію даних, прогнозувати динаміку розвитку шкідників і хвороб, а також забезпечувати прийняття обґрунтованих управлінських рішень як на рівні окремого господарства, так і на рівні регіональних агросистем.

16. Романюк Н. Класифікація факторів ризику, які впливають на результати господарювання бізнес-структур. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 132–137. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-23>.

Суб'єкти малого підприємництва беруть на себе весь ризик, пов'язаний з плануванням, виробництвом та реалізацією продукції широкого асортименту. То-

му ризик стає невід'ємним супутником їх діяльності та обумовлює необхідність розробки і впровадження методів оцінки та прогнозування впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища на результати виробничо-господарської діяльності підприємства з метою забезпечення ефективності його функціонування та подальшого розвитку. Проте неможливо дослідити вплив всіх чинників оскільки сучасні умови господарювання бізнес-структур характеризуються неповною визначеністю та нестабільністю, тому ризик стає невід'ємним супутником їх діяльності. Особливої актуальності набувають питання класифікації факторів ризику з метою визначення ступеню їх впливу на результати роботи компаній та розробки заходів, спрямованих на зменшення негативних наслідків.

17. Рязанова Н. О. Формування системи управління ризиками на промислових підприємствах. *Академічний огляд*. 2022. № 1(56). С. 63-71. URI: <http://hdl.handle.net/123456789/9589>.

Обґрунтовано існування двох концепцій ризик-менеджменту: традиційної та сучасної. Традиційній концепції властивий фрагментарний характер управління ризиками, епізодичний ризик-менеджмент. Сучасна концепція у своїй основі містить інтегрований підхід до управління та безперервний ризик-менеджмент. Реалізація динамічних моделей передбачає використання різних методологій, таких як: використання системи збалансованих показників (Balanced Score Card), застосування логістичних принципів в управлінні окремими видами ризиків, перехід до інтегрованих систем управління ризиками. Визначено підходи до управління ризиками на промислових підприємствах. Сформульовано ключові умови в галузі управління ризиками, за яких цей процес буде найбільш ефективним між різними елементами системи. Виділено у межах

підходів до управління ризиками статистичні та динамічні моделі, розглянуто особливості їх застосування. Розглянуто принципи логістики, що засновано на загальних підходах до процедур реагування та регулювання ймовірності прояву загроз в управлінні ризиками на підприємстві, які мають на меті забезпечення координації логістичних функцій. Висвітлено поняття «інтегрована система ризиків на підприємствах», визначено переваги від її використання. Проаналізовано поширену на практиці методологію управління ризиками COSO ERM (Enterprise Risk Management – Integrated Framework Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). Наведено модель інтегрованого управління ризиками та її етапи.

18. Соломатіна Т. В. Діагностика ризиків втрати стратегічного фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. *Аграріум*. 2020. № 8. С. 42–48. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.8.42>.

Предметом дослідження є теоретичні засади, методичні основи і практичні аспекти діагностики ризиків втрати стратегічного фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. Під час проведення дослідження для оцінки фінансово-економічних показників використано методи статистичного аналізу, методи групування, коефіцієнтів, середніх величин.

19. Ткач С. В. Теоретичні засади оцінки ризиків у діяльності бізнесструктур. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2024. № 43. С. 106–113. URI: <https://nzlubp.org.ua/>

index.php/journal/article/view/1456.

У статті досліджено теоретичні засади оцінки ризиків у діяльності бізнесструктур, що є невід'ємною частиною ефективного управління підприємствами в умовах глобалізації та економічної невизначеності. Розкрито сутність ризику як економічної категорії, акцентуючи на його історичному розвитку та сучасній багатомірності. Запропоновано системний підхід до класифікації ризиків, який охоплює внутрішні та зовнішні чинники, а також фінансові, операційні, стратегічні й репутаційні ризики.

20. Управління ризиками в аграрному секторі: фінансовий аспект / О. Томілін та ін. Краснікова О., Гечбаїя Б., Зоря С., Дроботя Я., Синиця Ю. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. Vol. 4, no. 51. P. 147–162. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4096>.

Метою дослідження є визначення теоретичних і методологічних аспектів організації управління ризиками та розробка моделі оцінювання ризику на основі визначення індивідуальних ефектів макроекономічної діяльності держав кожної групи та уникнення ризиків діяльності за останній період. В основу методології цього дослідження покладено методи наукової абстракції, методи системно-функціонального підходу, групування, узагальнення та формалізації, систематизації, аналізу та синтезу, статистико-економічні методи. У статті розвинуто теоретико-методичні положення системи управління фінансовими ризиками на прикладі аграрного сектора економіки. На основі використання комплексного підходу здійснено прогнозування індивідуальних ефектів макроекономічної діяльності держав для уникнення ризиків із застосуванням моделей лонгitudних (просторових, панельних) даних. Уперше здійснено прогнозування індивідуальних ефектів макроеко-

номічної діяльності держав для уникнення ризиків із використанням моделей лонгітюдних даних на період 2024-2030 рр. Результати дослідження щодо прогнозних значень індивідуальних ефектів макроекономіки держав із використанням моделей лонгітюдних даних мають практичну цінність для виробників та експортерів при управлінні фінансовими ризиками. Дослідження також узагальнює рекомендації керівникам та іншим зацікавленим сторонам щодо механізмів управління ризиками, які можуть бути застосовані для підвищення ефективності підприємств і держав.

21. Чернов Д. В. Теоретичні аспекти поняття ризик в аграрній сфері. *Вісник студентського наукового товариства*. 2020. Вип. 2. С. 101-105. URI: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/7593>.

У статті досліджено теоретичні основи поняття ризик, визначено специфічні риси сільського господарства, узагальнено основні види ризиків пов'язаних з діяльністю сільськогосподарських товаровиробників та визначено їх особливості. Розглянуто основні типи інструментів, що можуть використовуватись при управлінні ризиками в агробізнесі.

2. Методи оцінювання, аналізу та інструменти управління ризиками

22. Абрамова О. Аналіз ризиків агробізнесу та переваги впровадження стратегій ESG. *Contemporary challenges of society and ways to overcome them* : The 4th International scientific and practical conference (January 30-February 02, 2024). Tallinn, Estonia : International Science Group, 2024. С. 57-60.

23. Адонін С. В. Фінансові ризики аграрних

підприємств та методи управління ними в сучасних умовах. *Сучасні виклики та напрями вдосконалення в економічній та технічній наукових сферах* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 5-6 грудня 2023 р.) / за ред. А. П. Макаренка, Т. О. Меліхової ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. С. 61-63.

24. Богданюк І. В. Сучасні підходи до аналізу ризиків і загроз для безпеки аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 3. С. 336-339. URL: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-60>.

У дослідженні обґрунтовано необхідність системного підходу до управління безпекою, який охоплює економічні, екологічні, технологічні та правові аспекти діяльності підприємств. Наведено ключові загрози для аграрного сектору, серед яких природно-кліматичні ризики, коливання світових цін, недоліки в технологічному забезпеченні та політична нестабільність. Дослідження дозволило виявити критичні етапи забезпечення безпеки, серед яких ідентифікація загроз, аналіз внутрішнього стану підприємства, розробка управлінських рішень і моніторинг ефективності впроваджених заходів. Запропоновано алгоритм ідентифікації, діагностики та аналізу безпечного стану, що складається з таких п'яти етапів: ідентифікація загроз, діагностика стану, аналіз ризиків, розробка управлінських рішень та моніторинг. Методологія ідентифікації та аналізу безпеки створює основу для розробки практичних рішень, що враховують сучасні виклики та можливості для розвитку.

25. Бояркіна Л. В., Бойченко Е. Б. Justification of risks in the system of economic security of the enterprise and means of their leveling. *Аграрні інновації*.

2023. № 18. С. 228–233. URL: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.18.32>.

Метою статті є обґрунтування ризиків в системі економічної безпеки підприємств в умовах інтеграційних процесів. Матеріали та методи. Наслідками дії ризиків є виникнення або посилення негативних тенденцій у кластеризації підприємств як на рівні регіонів так і на рівні окремих кластерів. Обґрунтування ризиків та розуміння наслідків їх впливу, дозволять запропонувати механізм їх нейтралізації та попередження. Ризик визначається як поєднання ймовірності та можливої величини збитку, втрати ресурсів, завданого небезпекою. Врахування можливих негативних явищ і процесів створюють підґрунтя для ефективного функціонування кластерів. Завданням обґрунтування ризиків кластеризації підприємств є встановлення сили їх дії та напряму впливу, а також виявлення існуючих та можливих чинників небезпеки, визначення методів їх нейтралізації. Результати. Наслідками дії ризиків є поява або посилення негативних тенденцій у процесах створення та функціонування кластерів. Для оцінки ризику використовується математичний інструментарій теорії ймовірностей, а саме стандартне відхилення, дисперсія, математичне очікування, коефіцієнт варіації.

26. Васильєв А., Галенко В. Фінансова безпека аграрних підприємств України в умовах правового режиму воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-63>.

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану фінансової безпеки аграрних підприємств України в умовах правового режиму воєнного стану. Проведена оцінка збитків аграрного сектору України та підприємств, які в ньому функціонують, допомогла зрозуміти

масштаб фінансових втрат та їх чинників. Оцінка здійснена за допомогою таких методів, як аналіз, синтез, узагальнення, наукова абстракція. Враховуючи важливість стабілізації фінансового стану аграрних суб'єктів господарювання, висвітлено основні проблеми, що постають перед ними в період війни. Здійснено SWOT та PEST-аналіз, які допомогли розкрити вразливі точки фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. Наведено основні напрямки оптимізації фінансово-господарської діяльності підприємств, що дозволять мінімізувати негативний вплив фінансової нестабільності та забезпечать функціонування компаній в умовах воєнного стану і після нього.

27. Верзун А., Агрес О., Войнич Л. Управління фінансовим потенціалом аграрних підприємств: реалії сьогодення. *Аграрна економіка*. 2024. Вип. 17.1. С. 121-128. URL: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2024.01.121>.

Розглянуто суть фінансового потенціалу аграрних підприємств. Зазначено, що фінансовий потенціал аграрних підприємств становить сукупність усіх фінансових ресурсів, якими володіє підприємство, а також його можливості щодо їх формування та використання. Наголошено на тому, що фінансовий потенціал аграрних підприємств є ключовим фактором успішного розвитку підприємств в умовах динамічного та конкурентного ринку. Він визначає здатність підприємств до ефективного використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей, забезпечення стійкого зростання та підвищення конкурентоспроможності.

28. Вініченко І. І., Масляєва О. О., Головка Р. А., Кругляк Г. С. Формування ризикозахисності аграрного підприємництва. *Агросвіт*. 2021. № 24. С. 23–30. URL: <https://doi.org/10.32702/2306->

6792.2021.24.23.

За результатами дослідження визначено, що економічна сутність страхування ризиків фермерських господарств, як способу перерозподілу збитку, може бути реалізована не тільки на комерційних, але й на кооперативних засадах, що сприятиме ефективності застосовуваного методу управління ризиком. Практичне застосування страхування, як методу управління ризиком, є ефективним лише за умови безпосередньої участі держави, роль якої може проявлятися як у субсидуванні страхових внесків, так і покритті збитків фермерських господарств. Обґрунтовано, що фінансова стійкість фермерських господарств при управлінні ризиками шляхом створення страхового кооперативу забезпечується можливістю субсидування державою не тільки витрат з управління ризиком, але й прямою компенсацією збитку, використанням коштів кооперативу вищого рівня, диференційованою участю регіональних бюджетів у субсидуванні кооперативних внесків.

29. Головка Р. А. Обґрунтування моделі страхового кооперативу в системі ризик-менеджменту фермерських господарств. *Агросвіт*. 2020. № 8. С. 130-135. URL: <https://doi.org/10.32702/2306&6792.2020.8.130>.

30. Головка Р. А. Особливості ризику фермерського виробництва як форми підприємництва. *Агросвіт*. 2020. № 6. С. 117–122. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.6.117>.

Визначено сутність підприємництва як багатопланового соціально-економічного явища та ідентифіковано аспекти його дослідження, а саме: соціально-психологічний, юридичний та економічний. Встановлено, що нині підприємницька діяльність може здійснюватися самим власником капіталу, або підприємцем від

імені його власника. Стосовно сільського господарства підприємницькими структурами є фермерські господарства та підприємства різних організаційно-правових форм господарювання.

31. Гривківська О. В., Гейжа Є. О. Ризики господарської діяльності аграрних підприємств та їх нейтралізація в умовах активних бойових дій. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. №4. С. 43-48. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-4-5>.

32. Гудзь Ю., Карпенко В. Pest-аналіз в системі маркетингового аналізу аграрних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 3. С. 260-264. URI: <https://elar.khmnpu.edu.ua/handle/123456789/14389>.

33. Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Яснолоб І. О. Особливості оцінки ймовірності банкрутства аграрних підприємств в Україні. *Гроші, фінанси і кредит*. 2022. Вип. 68. С. 223–231. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct68-39>.

Розробка системи комплексної оцінки ймовірності банкрутства підприємств аграрної сфери України з урахуванням специфіки сільськогосподарської діяльності. Уточнені основні ризики сільськогосподарської діяльності в Україні та схематизований їх вплив на ймовірність настання банкрутства аграрних підприємств. Розроблена концепція методики оцінювання ймовірності банкрутства підприємств аграрної сфери, в якій враховані неформалізовані чинники. Уперше для прогнозування банкрутства аграрних підприємств запропоновано поєднати дискримінантний аналіз та експертну оцінку якісних показників, що підвищують його ризик саме в сільському господарстві. Застосування розробленої методики забезпечує для аграрного підприєм-

ства можливість своєчасного реагування на загрози фінансової кризи та банкрутства з метою їх запобігання. Запропонований підхід може бути використаний як елемент оцінки страхового ризику або інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. За умови адаптації методика може застосовуватись в закордонній практиці.

34. Запша Г. М., Лівінський А. І., Телічко Н. О. Механізм антикризового управління фінансовою діяльністю аграрних підприємств в умовах інституційних трансформацій. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. Вип. 18. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17850457>.

Мета статті полягає в тому, щоб обґрунтувати та систематизувати нормативно-правові засади механізму антикризового управління фінансовою діяльністю аграрних підприємств в умовах інституційних трансформацій, здійснивши комплексний аналіз регуляторних інструментів Європейського Союзу у сфері фінансової стійкості, підтримки аграрного сектору та управління ризиками. У процесі дослідження було використано комплекс методів, що забезпечили всебічність і глибину наукового аналізу: метод системного підходу; метод структурно-функціонального аналізу; метод порівняльно-правового аналізу; метод контент-аналізу нормативно-правових документів; метод інституційного аналізу; метод ризик-орієнтованого аналізу; метод узагальнення та абстрагування.

35. Іваненко Д. Аграрні ризики як об'єкт страхування в сучасних умовах. *Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України* : матеріали студентської науково-теоретичної конференції (м. Миколаїв, 18-19 березня 2025 р.) / Обліково-фінансовий факультет МНАУ. Миколаїв :

МНАУ, 2025. С. 50-54. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21626>

36. Карпінський Р. Ідентифікація ризиків господарської діяльності аграрних підприємств: можливості та загрози у процесі управління. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 70. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-189>.

У статті представлено алгоритм ідентифікації ризиків господарської діяльності аграрних підприємств, що включає: аналіз зовнішнього середовища, аналіз внутрішнього середовища, виявлення факторів ризику та їх опис за допомогою SWOT-аналізу, групування факторів у формування ризиків, ідентифікацію ризиків та визначення ваги впливу ризиків на господарську діяльність аграрних підприємств за допомогою методу експертних оцінок. Представлено SWOT-аналіз аграрних підприємств Львівської області. Проведено комплексний аналіз сприятливих можливостей та загроз аграрних підприємств Львівської області. Виявлено ризики господарської діяльності аграрних підприємств, а саме: природно-кліматичні, біологічні, економічні, фінансові, соціальні, технологічні та юридичні, що потребує розробки низки заходів по їх мінімізації або уникненню.

37. Квасницька Р. С., Доценко І. О., Матвійчук Л. О. Оцінювання фінансової безпеки підприємства в системі забезпечення реалізації його фінансової стратегії. *Фінанси і кредит: проблеми теорії та практики*. 2019. Вип. 3. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/8276>

38. Коваленко Н. В., Малахова Ю. А., Ільченко В. Ю. Системний аналіз ризиків економічної безпеки аграрної галузі. *Актуальні питання економіч-*

них наук. 2025. Вип. 7. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15088459>.

Науково-методичні підходи до визначення ризиків економічної безпеки аграрної галузі є актуальним дослідженням, що дозволяє систематизувати ризики для виявлення та нівелювання їх впливу на діяльність аграрних підприємств. Оскільки аграрна галузь України відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки та розвитку вітчизняної економіки ідентифікація ризиків вимагає комплексного аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів безпеки, включаючи кон'юнктуру світових ринків, врахування тенденцій зміни клімату, техніко-технологічного забезпечення, державної політики, людського капіталу тощо.

39. Комплексний аналіз ризику як інструмент вибору фінансової стратегії аграрних підприємств в умовах невизначеності: методи, оцінка, аудит / Л. Костирко та ін. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Вип. 5(58). С. 207–224. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.58.2024.4586>.

У сучасних умовах непередбачуваності змін економічного середовища забезпечення безперервності господарювання аграрних підприємств вимагає адекватного усвідомлення необхідності вибору стратегічних векторів їхнього розвитку на основі застосування аналітичного інструментарію оцінки ризику. У статті розкрито передумови розвитку методичного забезпечення комплексного аналізу ризику та обґрунтовано сценарії вибору фінансової стратегії аграрних підприємств в умовах невизначеності змін економічного середовища. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад щодо комплексного аналізу ризику як інструменту вибору фінансової страте-

гії розвитку аграрних підприємств в умовах невизначеності, яка вирішується через дослідження передумов оцінки ризиків діяльності аграрних підприємств в умовах невизначеності тощо.

40. Косач І., Дегтярьов А. Управління ризиками капіталізації агропромислових компаній в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-48>.

В статті розглянуто основні теоретико-прикладні аспекти управління капіталізацією агропромислових компаній в умовах трансформаційних процесів в економіці. Проаналізовано стан капіталізації підприємств АПК та виявлено основні проблеми збільшення вартості. Капіталізацію компанії запропоновано розглядати як показник, що відображає сукупність реалізації інтересів зацікавлених осіб, який змінюється під впливом визначених факторів і відображає ціну підприємства. Обґрунтовано, що для холдингових структур АПК комплексне управління ризиками капіталізації є нагальною потребою, оскільки дає змогу мінімізувати негативний вплив турбулентності зовнішнього середовища. Виокремлено внутрішній ризик та ринковий (періодичний) ризики капіталізації підприємств АПК. Охарактеризовано основні підходи до систематизації ризиків впливу на зміну капіталізації підприємств АПК. Визначено групи факторів, що впливатимуть на подальшу розробку інструментарію ризик-менеджменту. Запропоновано для мінімізації ризиків капіталізації використовувати методи управління капіталізацією на основі моделі збалансованого зростання, а саме концепцію VBM.

41. Кубай О. Г., Заставнюк О. А. Удосконалення фінансово-економічної безпеки в системі антикризового управління аграрного підприємства. *Агросвіт*. 2022. № 4. С. 68–78. URL: <https://>

doi.org/10.32702/2306-6792.2022.4.68.

У статті проведено аналіз специфічних підходів формування фінансово-економічної безпеки в системі антикризового управління аграрних підприємств. Встановлено мету забезпечення фінансово-економічної безпеки аграрного підприємства в сучасних умовах. Розглянуто етапи ефективної програми управління ризиком в агроформуваннях. Встановлено причини криз у сільськогосподарських підприємствах, які часто криються у виникненні й перебігу специфічних, нетипових для інших сфер економіки, процесів та явищ. Наведено результати діяльності сільськогосподарських підприємств України за основними показниками, які демонструють факт динамічного зростання основних показників діяльності аграрних підприємств.

42. Моташко Т. П., Панчулідзе Х. Р. Агрострахування в умовах зміни клімату. *Агросвіт*. 2020. № 10. С. 99–104. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.10.99>.

Проведено дослідження особливостей агрострахування в умовах зміни клімату в зарубіжних країнах та в Україні. З'ясовано, що в зарубіжній практиці страхування відіграє важливу роль для мінімізації ризиків аграріїв, пов'язаних зі зміною клімату та характеризується наявністю різних видів страхових продуктів. Водночас значну роль у розвитку такого виду страхування в зарубіжних країнах відіграє держава. Встановлено, що попри те, що сільськогосподарське страхування є найважливішим методом зниження витрат від кліматичних змін та, попри значну потребу в такому захисті, в Україні зроблені лише перші кроки щодо розвитку такого виду страхування. Запропоновано комплекс заходів щодо формування збалансованої моделі страхування агрострахування в умовах зміни клімату в Україні.

43. Патарідзе-Вишинська М. Оцінювання стану фінансової безпеки суб'єктів аграрного підприємства. *Вісник Економіки*. 2019. № 4. С. 29-41. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2019.04.029>

44. Самошкіна І., Гриб Є. Фінансовий механізм управління ризиками сталого розвитку аграрного сектору економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-62>.

У статті розглянуті питання доцільності управління ризиками в процесі здійснення сільськогосподарської діяльності суб'єктом господарювання. На даний час будь-яке підприємство, зокрема аграрного сектору, на економічному ринку прагне досягти максимального позитивного фінансового результату, який стане гарантом його фінансової стійкості та рентабельності. Формуються різні трактування сутності фінансового ризику. Однак не варто сприймати його лише як негативний фактор у діяльності компаній. Ризик – як можливість втратити кошти, так й можливість їх примножити. Зроблена спроба сформулювати сутність і узагальнити види основних ризиків та виявити інструменти управління ними. Досліджені аспекти впровадження механізмів управління ризиками, які мають місце в ринкових умовах. Обґрунтовано, що при впровадженні інноваційних технологій управління аграрним виробництвом актуальним стає захист від ризиків. Сформовано висновки щодо ефективності інструментів впливу на сталий розвиток аграрних формувань.

45. Семенова С. М. Класифікація ризиків: систематизований підхід з метою управління. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. 2020. № 4. Т. 2. С. 42-51. URL:

[https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4\(2\)-8](https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-8).

46. Сиротюк Г. В., Стахів І. М. Ризики в аграрному секторі та управління ними. *Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств. Проблематика 2025. Сільськогосподарські підприємства України в умовах сучасних викликів* : матеріали XIV міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції, 11-12 червня 2025 р. (м. Дубляни, 11-12 червня 2025). Львів : ЛНУВМБ ім. С.З. Гжицького, 2025. С. 105-107.

47. Стрельченко О. В. Аналіз економічних ризиків аграрних підприємств та управління ними. *Агросвіт*. 2019. № 1-2. С. 40–46. URL: <https://www.doi.org/10.32702/2306-6792.2019.1.40>.

Важливу роль у розвитку економіки країни відіграють підприємства аграрного сектору, які варто розглядати як один із вагомих чинників формування й розвитку конкурентоспроможності економіки, підтримки внутрішнього ринку, як важливе джерело формування бюджету різних рівнів. Ця галузь безпосередньо залежить від погодно-кліматичних умов, природних стихійних лих, у результаті яких підприємства аграрного сектору постійно перебувають під впливом різноманітних ризиків. Найбільш вагомими вважаються виробничі ризики, пов'язані із дотриманням технології виробництва, а також техногенні, антропогенні, радіаційні, інформаційні та інші.

48. Халатур С. М., Павлова Г. Є., Качула С. В., Сітало Л. О. Антикризове управління малим бізнесом як запорука забезпечення фінансової стратегії та ефективності агровиробництва. *Агросвіт*. 2022. № 2. С. 10–17. URL: <https://www.doi.org/10.32702/2306-6792.2022.2.10-17>.

www.doi.org/10.32702/2306-6792.2022.2.10.

Фінансова стратегія важлива для прибутковості та зростання ефективності підприємства, є одним із факторів, що позитивно впливають на зростання та розвиток підприємства, оскільки підприємці з ефективною фінансовою стратегією здатні краще адаптувати свій бізнес до мінливого бізнес-середовища. Фінансова стратегія надає підприємцям фінансові знання, необхідні для складання бюджету, створення планів заощаджень і отримання фінансових коштів. Визначення та виконання фінансової стратегії - одне з найважливіших завдань підвищення ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства. Метою статті стало обґрунтування інструментарію антикризового управління малим бізнесом як запоруки забезпечення фінансової стратегії та ефективності агропромисловості. В статті проаналізовано обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції (товарів, послуг) суб'єктів великого, середнього, малого підприємництва, також визначено динаміку рівня рентабельності операційної та всієї діяльності сільськогосподарських підприємств з розподілом на великі, середні, малі підприємства за 2010-2020 роки.

49. Хохба О. Методи аналізу і оцінки ризиків аграрних підприємств. *Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції науковців та здобувачів вищої освіти (м. Дніпро, 28-29 квітня 2025 р.). Дніпро, 2025. С. 135.

50. Чорнобай Л. М., Мушеник І. М. Сучасні ризики сільськогосподарської діяльності та методи їх нівелювання. *Modern Economics*. 2023. № 42(2023). С. 111-116. URL: <https://doi.org/10.31521/>

modecon.V42(2023)-16.

Управління ризиками в сільському господарстві є критично важливим аспектом для забезпечення стабільності та ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Виникає потреба системного підходу до виявлення, оцінки та управління ризиками у сільському господарстві для забезпечення його стійкості та розвитку. Визначено, що ризик сільськогосподарської діяльності потрібно розуміти як ймовірність втрати аграрним підприємством частини наявних ресурсів, виробленої продукції, недоотримання прибутку чи виникнення додаткових витрат у результаті господарської діяльності. Наведено найбільш поширені ризики, які впливають на сільськогосподарське виробництво, його прибутковість та стійкість. Встановлено, що вплив війни на сільське господарство може мати низку різних аспектів, від безпосереднього впливу на вирощування сільськогосподарських культур до соціально-економічних наслідків для сільських територіальних громад. Оцінено вплив військових ризиків на посівні площі сільськогосподарських культур, обсяги виробництва та експорту продукції та економічну ефективність діяльності аграрних товаровиробників. Запропоновано стратегії та підходи, які можуть допомогти зменшити ризики у сільському господарстві та забезпечити більш стабільну та продуктивну роботу сільськогосподарських підприємств, а саме: диверсифікація культур; збільшення стійкості ґрунтів; використання сучасних технологій; страхування врожаю; розширення потужностей для зберігання зерна; запровадження власної переробки; постійне навчання та інновації; планування ризиків.

51. Шалигіна І. В., Рибіна Л. О. Підтримка фінансової безпеки підприємств аграрного бізнесу в період їх адаптації до сучасних реалій. *Інфраструк-*

тура ринку. 2023. № 71. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/71-2023>.

52. Шевченко А. А., Петренко О. П., Бірагова О. В. Виробничий потенціал аграрних підприємств в умовах невизначеності. *Modern Economics*. 2023. № 41(2023). С. 156-162. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V41\(2023\)-22](https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-22).

В статті досліджено сутність виробничого потенціалу аграрних підприємств та виклики сучасності в умовах невизначеності щодо його використання. Серед ключових викликів, які передбачаються у найближчій перспективі для аграрних підприємств окреслено: брак робочої сили, зростання цін та обмежений доступ на ресурси, дефіцит кормів для тварин. Виділено потенційні ризики для аграрних підприємств в умовах невизначеності. За результатами SWOT – аналізу аграрних підприємств в Україні, враховуючи сучасний воєнний конфлікт та складну геополітичну ситуацію, означено можливості, загрози, сильні та слабкі сторони для сталого розвитку підприємств. Окреслено ключові аспекти підтримки сільськогосподарського сектору, такі як: вертикальна інтеграція, фінансова підтримка, консультації та навчання, безпека працівників. Зазначено, що відновлення сільського господарства в Україні після втрат вимагає системного та комплексного підходу.

53. Development of the agricultural business insurance system in Ukraine / N. Sirenko et. al. Melnyk O., Bilichenko O., Bodnar O., Mikuliak K. *Ekonomika APK*. 2025. Issue 32(4). P. 70-83. <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2025.81>.

Дослідницький інтерес зумовлювався обмеженням рівнем страхового покриття в аграрному секторі, що знижувало здатність виробників протистояти еконо-

мічним втратам і кліматичним впливам. Метою проведеного дослідження було виявлення особливостей функціонування системи аграрного страхування в Україні та обґрунтування доцільності адаптації інституційних і технологічних практик країн ЄС для її модернізації. Методологічна база дослідження охоплювала застосування методу динамічного аналізу для оцінки змін ключових показників українського страхового ринку впродовж 2022-2024 років; методу компаративного аналізу для зіставлення організаційних моделей аграрного страхування у Франції, Німеччині, Іспанії та Польщі; методу структурного аналізу для ідентифікації домінантних елементів у системі страхового покриття; методу контент-аналізу для системного вивчення нормативно-правових актів, аналітичних звітів і технологічних рішень, спрямованих на підвищення ефективності страхового захисту.

54. Huzar B. S., Kiselov I. A. Risks and factors of instability in the agricultural sector. *Collected Works of Uman National University of Horticulture*. 2025. T. 2, № 107. С. 371–386. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-8240-2025-107-2-371-386>.

Розглянуто комплексну методологію оцінки галузевих ризиків та чинників нестійкості в аграрному секторі України, яка базується на побудові інтегральних індексів ризику та фінансової результативності. Проаналізовано ризикову структуру аграрного сектору в розрізі двох основних блоків: динаміка ключових показників галузі та індикатори за групами ризиків і стимуляторів. Окрема увага приділена застосуванню процедури нормалізації різномірних показників ризиків з використанням методу Min-Max, розрахунку субіндексів за групами ризиків та ентропійний аналіз для кожного субіндексу. Визначено інтегральний індекс ризиків та інтегральний індекс фінансової результативності та

переваги застосування інтегральних моделей для інтегрованої оцінки ризиків і ефективності антикризового управління. Зроблено висновок, що загальна оцінка ризиків та фінансової результативності розкриває критичні зміни та пристосування і адаптування до них агропідприємств.

55. Shebanina O., Kormyshkin Yu., Drobitko A., Potryvaieva N. Use of financial technologies to increase transparency of agricultural market. *Ekonomika APK*. 2025. Issue 32(4). P. 46-57. URL: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2025.46>.

Дане дослідження було спрямоване на вивчення ролі фінансових технологій у підвищенні прозорості аграрного ринку та визначення їхнього потенціалу для вирішення ключових проблем цього сектора. У цьому дослідженні було проведено аналіз ефективності фінансових технологій, таких як блокчейн, цифрові платформи, P2P-кредитування, InsurTech та RegTech, для підвищення прозорості аграрного ринку та оптимізації аграрних процесів. У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що впровадження фінансових технологій значно покращує прозорість аграрного ринку, зменшуючи можливості для корупції та маніпуляцій з цінами. Використання блокчейн-технологій у сфері аграрних угод забезпечує незмінність даних та прозорість ланцюга поставок, що дозволяє відстежувати походження продукції, знижуючи ризики шахрайства.

3. Управління ризиками аграрних підприємств в умовах криз і невизначеності

56. Белозерцев В. С., Моргуненко В. В. Інформаційні системи в управлінні аграрними підприємствами: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Агросвіт*. 2025. № 15. С. 182–188. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.15.182>.

57. Білоус С., Мельниченко О., Данилюк Р. (2025). Синергія управління ризиками та цифровізації: інституційні засади розвитку регіональної економіки після кризи. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 77. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-44>.

У статті досліджено взаємозв'язок управління ризиками та цифровізації як стратегічних детермінант посткризового відновлення та довгострокового розвитку регіональної економіки. Розкрито значення інституційного забезпечення у формуванні сприятливого середовища для інтеграції ризик-орієнтованих підходів і цифрових технологій у систему регіонального управління. Показано, що синергія ризик-менеджменту та цифровізації сприяє підвищенню економічної стійкості, інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу територій. Обґрунтовано, що цифрові платформи та аналітичні інструменти дозволяють своєчасно ідентифікувати загрози й ефективно їх мінімізувати. Запропоновано напрями інституційної підтримки, зокрема вдосконалення нормативно-правової бази, розвиток цифрової інфраструктури, розширення міжнародного співробітництва та підготовку висококваліфікованих кадрів для регіональної економіки.

58. Бойко Л. О. Виклики та проблеми фермер-

ських господарств у період невизначеності. *Проблеми сучасних трансформацій. Сер.: Економіка та управління. 2024. № 11. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-04-02>*

59. Бондаренко О. В. Сучасні підходи до управління ризиками експортних операцій в аграрному секторі національної економіки. *Економічний простір. 2020. № 159. С. 33-38.*

Сільське господарство – галузь стратегічного значення для України, розвиток якої спрямовано не тільки на отримання комерційного прибутку, а й на забезпечення продовольчої, національної безпеки. Аграрне виробництво та його експортна діяльність схильні до впливу чинників невизначеності, що призводить до виникнення ризиків у господарській діяльності. Такими чинниками є природні умови, нестабільна ринкова кон'юнктура, політична й економічна нестабільність. Сучасні підходи та практики управління експортними ризиками промислових та торговельних підприємств у науковій літературі розглянуто досить широко, водночас у контексті сільськогосподарських виробників питання вивчено недостатньо. У статті обґрунтовано основні ризики експортоорієнтованих підприємств сільського господарства національної економіки: логістичні, валютно-фінансові, екологічні та кредитні. Показано роль ризиків у формуванні експортних стратегій сільськогосподарських виробників. Обґрунтовано етапи управління ризиками експортних операцій в аграрному секторі національної економіки за методологією Всесвітнього банку ARM. Формування стратегії управління ризиками експортних операцій в аграрному секторі національної економіки йде шляхом мінімізації фінансових ризиків (ф'ючерсні контракти, свопи й опціони), зниження ризиків входження в договірні відносини з неплатоспроможними партнерами. Для мінімі-

зації транспортних ризиків експортери користуються послугами зі страхування. Підприємство може створювати резерви на випадок непередбачених витрат, прогнозувати галузеву (для постачальників) динаміку цін, залучати постачальників у діяльність підприємства шляхом укладення договорів участі.

60. Вараксіна О., Кругова А. Сутність підприємницького ризику в господарській діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-35>.

61. Верховглядова Н. І. Особливості управління безпекою підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/journal/article/view/1395/1345>

62. Височанська М. Я. Еколого-економічні та соціальні ризики розвитку аграрного сектору у контексті транскордонного співробітництва. *Агро-світ*. 2021. № 12. С. 45–50. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.12.45>.

У статті визначено та проаналізовано головні ризики соціально-економічні та екологічні ризики розвитку аграрного сектору у контексті транскордонного співробітництва. Сформовано основні важелі аграрної галузі в умовах транскордонного співробітництва та побудовано розгорнуто модель потенційних загроз та ризиків. Проведено аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз, які представлені методом SWOT-аналізу. Запропоновано аспекти врегулювання та застереження можливих ризиків та недоліків у аграрному секторі в умовах транскордонного співробітництва. Доведено, що аграрний сектор України, розмі-

щений на прикордонних територіях, є потужним стратегічним напрямом української національної економіки та інструментом розвитку зовнішніх еколого-економічних процесів. Подальша консолідація до міжнародного економічного сектору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі вимагають адаптації до нових та постійно змінних умов, а відповідно — подальшого удосконалення аграрної політики.

63. Гавриш В. В. Роль адаптивного управління у забезпеченні стійкості аграрного виробництва в умовах воєнних ризиків. *Центральноукраїнський науковий вісник . Економічні науки*. 2025. Вип. 13 (1). С. 219-225. URL: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2025.13\(46\).1.219-225](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2025.13(46).1.219-225).

У статті досліджено роль адаптивного управління у забезпеченні стійкості аграрного виробництва в умовах воєнних ризиків. Метою дослідження є обґрунтування необхідності впровадження адаптивних управлінських підходів у системи аграрного виробництва, які функціонують в умовах дестабілізованого середовища, зокрема з огляду на зростаючу кількість зовнішніх загроз і внутрішніх трансформацій, спричинених війною. Актуальність обраної теми зумовлена критичною вразливістю аграрного сектору до воєнних дій, що порушують логістику, інфраструктуру, трудові ресурси та фінансову стабільність сільськогосподарських підприємств. У межах дослідження проаналізовано ключові концепти адаптивного управління та визначено основні інструменти й підходи, здатні підвищити стійкість аграрного виробництва. Здійснено порівняльний аналіз стану управлінських стратегій сільськогосподарських підприємств у мирний та воєнний періоди, виявлено структурні зміни в процесах прийняття рішень, ресурсного забезпечення, управління ризиками. Обґрунтовано переваги гнучкого плану-

вання, децентралізації управлінських функцій, цифровізації моніторингу та використання сценарного моделювання для адаптації до кризових умов. У результаті дослідження сформульовано висновки щодо ключової ролі адаптивного управління у підтриманні економічної та функціональної стійкості аграрного виробництва в умовах війни. Отримані результати мають наукову новизну в частині систематизації механізмів адаптації управлінських процесів до надзвичайних обставин та практичну цінність для сільськогосподарських підприємств, які прагнуть мінімізувати ризики та забезпечити безперервність діяльності. Перспективами подальших досліджень є розробка адаптивних моделей управління, орієнтованих на специфіку воєнних і післявоєнних викликів у агросекторі.

64. Галанець В. В., Колодій А. В. Роль держави в управлінні ризиками в аграрній сфері економіки України. *Економічний вісник Дніпровської політехніки. Economics Bulletin*. 2021. № 2. С. 68-76. URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/74.068>

65. Галанець В. В., Колодій А. В., Колодій І. В. Управління ризиками у сфері агробізнесу України як ключовий елемент фінансової безпеки. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic sciences*. 2024. № 78. С. 117–121. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-78-17>.

Досліджується специфіка функціонування аграрного сектору економіки України; найпоширеніші різновиди ризиків у сфері агробізнесу; інші загрози для агробізнесу, котрі виникають за умов глобалізації економічних відносин. Зазначається наявність сприятливих кліматичних умов та природних і трудових ресурсів, достатньо потужний рівень розвитку вітчизняної галузі сільського господарства, що дозволяє заявляти про

достатньо сильні позиції українських агровиробників на світовому ринку ключових агропродовольчих товарів, котрі традиційно забезпечують постачання суттєвих обсягів продовольства на міжнародний ринок, експортуючи понад 70% обсягів виробленого в Україні зерна та іншої продукції сільського господарства, формуючи таким чином понад 10% валового внутрішнього продукту економіки держави.

66. Герасимчук С. Г. Забезпечення економічної безпеки та стійкості аграрного сектору України в умовах військового та поствійськового стану. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2023. № 1 (11). С. 84–96. URL: <https://doi.org/10.32750/2023-0107>

67. Горго І. О. Оцінка ризиків аграрних підприємств лісостепової зони України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2018. Вип. 290. С. 49–57.

68. Гриб Є. Чинники ризиків сталого розвитку аграрного сектору економіки України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-94>.

Стаття присвячена актуальним питанням визначення чинників ризиків сталого розвитку аграрного сектору української економіки. Узагальнено теоретичні положення щодо дефініції «сталий розвиток», визначено його особливості та складові в аграрному секторі економіки. Визначено пріоритети сталого розвитку аграрних підприємств України для досягнення глобальних цілей сталого розвитку. Виявлено основні причини ризику сталого функціонування аграрних підприємств:

нестабільність аграрного ринку; імпортна ресурсна залежність; якість продуктів; концентрація землі та виробництва в агрохолдингах; соціальні умови в сільських територіях. Визначено основні напрямки зниження ризику господарської діяльності та зміцнення ринкової позиції аграрних підприємств як ключового фактору підвищення стійкості їх функціонування.

69. Григорян Р. Х. Особливості прояву ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності. *Економіка та управління АПК*. 2023. Вип. 1. С. 111–123. URL: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2023-181-1-111-123>.

У статті досліджуються особливості прояву ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах господарювання. Аргументовано посилення ризиків у діяльності сільгоспідприємств та необхідність формування відповідної системи ризик-менеджменту. Висвітлено зарубіжний досвід використання інструментів ризик-менеджменту, що дозволяє мінімізувати та нейтралізувати негативний вплив ризиків на результативні показники підприємницьких структур.

70. Джусов О., Корх Н., Асеєва А. Теоретичні засади управління екологічними ризиками в умовах переходу до «зеленої» економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-66>.

У статті визначено теоретичні підходи до трактування сутності екологічних ризиків, надано класифікацію екологічних ризиків для сучасних підприємств, представлено джерела і фактори екологічного ризику. Стаття містить детальний аналіз етапів процесу управління ризиками, дослідження тенденцій світової «зеленої» економіки та передумов необхідності управ-

лілля екологічними ризиками. Показано, що для розуміння того, як вирішити проблеми, пов'язані з екологічними ризиками, необхідно вивчити взаємодію підприємства з навколишнім середовищем у таких сферах, як ресурсозабезпечення, виробництво та реалізація продукції. Як висновок зазначено, що нова модель соціально-відповідального інвестування передбачає усвідомлення бізнесом його впливу на навколишнє середовище і суспільство та керівництво підприємства має приділяти підвищену увагу зовнішнім і внутрішнім факторам, які можуть спричинити екологічні ризики.

71. Коваленко Н. В., Кучерук Г. Ю., Миленький В. М. Ефективність управління логістикою зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств в умовах економічної невизначеності та ризиків. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2025. Вип. 62. С. 83-88. URL: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2025-62-13>.

В статті розглянуто основні ризики логістичної системи при управлінні зовнішньоекономічної діяльності аграрної продукції та можливості їх зменшення і усунення. А також інструментарій маркетинго-логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, який включає: аналіз маркетингово-логістичних чинників реалізації аграрної продукції на міжнародні ринки, дослідження і сегментація ринків аграрної продукції, дослідження структури ринку аграрної продукції, аналіз транспортної інфраструктури, вивчення особливостей постачання, вивчення конкурентної структури міжнародного ринку аграрної продукції, оцінка якості експортної та імпортованої продукції, аналіз конкурентоспроможності продукції, аналіз цінової і тарифної політики на зовнішніх ринках, управління маркетинго-логістичними чин-

никами постачання аграрної продукції на міжнародні ринки, досконала організація планування поставок аграрної продукції, досконала організація постачання аграрної продукції на міжнародні ринки збуту, якісне організаційне забезпечення управлінням постачання експортної продукції, налагоджена система взаємозв'язків і комунікацій, використання транспортного і розвідувального сервісу, проведення раціональної політики ціноутворення аграрної продукції, проведення правильної тарифної політики при реалізації продукції, забезпечення якісного контролювання вантажопотоків продукції конкретним споживачам.

72. Колодій А., Колодій Л. Формування конкурентних переваг у системі антикризового управління в сільськогосподарських підприємствах. *Аграрна економіка*. 2023. Т. 16, № 1–2. С. 32–40. URL: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2023.01-02.032>.

73. Колодій І. В., Ковалів В. М., Колодій А. В. Антикризове управління в сільськогосподарських підприємствах : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2023. 228 с. URL: <https://repository.lnup.edu.ua/jspui/handle/123456789/1806>.

74. Корженівська Н. Л., Осадчук І. О., Сидорак Я. І. Експортний потенціал аграрної галузі України в умовах невизначеності та ризиків. *Podilian Bulletin Agriculture Engineering Economics*. 2024. № 43. С. 142–147. URL: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-2.21>

75. Котвицька Н., Гривківська О., Овсієнко Н. Мінімізація ризиків господарської діяльності в контексті стратегії управління підприємствами аграрного сектора. *Розвиток міста*. 2024. Вип. 4

(04). С. 35–41. URL: <https://doi.org/10.32782/city-development.2024.4-5>.

76. Купріянич І. Факторний аналіз загроз та ризиків екологічної безпеки сільськогосподарського землекористування. *Економічний дискурс*. 2020. Вип. 1(1). С. 7–15. URL: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-1-1>

77. Мельник О. І., Молчанова Т. В., Вrabіє Н. В. Особливості розробки антикризових програм діяльності сільськогосподарських підприємств. *Modern Economics*. 2018. Вип. 12. С. 146-151. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V12\(2018\)-22](https://doi.org/10.31521/modecon.V12(2018)-22).

У статті визначено основні особливості розробки антикризових програм діяльності сільськогосподарських підприємств. Встановлено, що в сучасних умовах господарювання з метою зменшення негативних факторів впливу кризових ситуацій та підвищення фінансової стабільності необхідним є своєчасне запровадження антикризових заходів. На підставі проведених розрахунків за різними моделями оцінки ймовірності банкрутства на прикладі діючих сільськогосподарських підприємств виявлено ризик розвитку кризових подій. З метою подолання фінансової кризи запропоновано поділити антикризові роботи на три етапи: комплексна оцінка підприємства та виявлення кризових явищ; розробка заходів щодо подолання виявлених кризових явищ; розробка стратегії стабілізації та подолання наслідків кризових явищ, відновлення діяльності підприємства чи його ліквідація. Обґрунтовано, що антикризова програма є основою антикризового управління, її розробляють на підставі здійсненого моніторингу внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства. Наведено форму та основні характеристики антикризової програми діяльності підприємств.

78. Мицишин О. Л., Ємельянов О. Ю., Петрушка Т. О. Утворення агропромислового кластеру як спосіб зниження ризикованості господарської діяльності його учасників. *Агросвіт* 2020. № 17-18. С. 77–84. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.17-18.77>.

Метою цього дослідження було оцінювання впливу утворення агропромислового кластеру на зниження ризикованості господарської діяльності його учасників. Було розглянуто види ризику суб'єктів агропромислового комплексу, зокрема, ризику постачальницьких та збутових процесів. Показано, що рівень ризику безпосередньо впливає на норму прибутковості інвестицій кожного суб'єкта господарської діяльності. За таких умов рівень економічного ризику, який у відносному виразі може бути оцінений за допомогою коефіцієнта варіації, повинен відповідати частці премії за цей ризик у нормі прибутковості інвестицій. Відповідно, оцінивши очікуване зниження коефіцієнта варіації фінансових результатів діяльності підприємств після їх входження до складу агропромислового кластеру, можливо спрогнозувати зменшення норми прибутковості інвестицій. Використовуючи запропонований підхід до визначення впливу утворення агропромислового кластеру на ризикованість господарської діяльності його учасників, підприємства зможуть точніше оцінити доцільність їх входження до складу такого кластеру.

79. Мірзоева Т., Герасимчук Н. Щодо оцінки ризиків агробізнесу в контексті esg-стратегії розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-22>

80. Муляр Т. С. Імплементация методик та моделей діагностики кризового стану в практику аграрних підприємств. *Економіка та держава*. 2017.

№ 4. С. 41-45. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2017/10.pdf.

У статті висвітлено методики та моделі діагностики кризового стану підприємств. Досліджено використання методик та моделей прогнозування ймовірності банкрутства в практиці аграрного підприємства. Здійснено оцінку використання цих методик та моделей. Запропоновано аграрним підприємствам запроваджувати методики та моделі діагностики кризового стану з метою раннього виявлення ознак кризи та оцінки економічної безпеки підприємства.

81. Негрей М. В., Тараненко А. А., Костенко І. С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>.

82. Нестеренко В. Ю., Прокопенко М. В., Коваль І. Б. Антикризове управління в системах ризик-менеджменту та управління економічною безпекою підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2024. № 1. С. 136-143. URL: <https://doi.org/10.30977/PPB.2226-8820.2024.32.136>.

83. Нечипоренко О. М. Управління ризиками глобальних змін клімату в агропромисловому комплексі України. *Економіка АПК*. 2020. № 4. С. 6-16. URL: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202004006>

84. Нікішина О., Чеботарьова Н. Ризики й загрози продовольчій безпеці України та стійкості функціонування агропромислових ринків у воєнний і повоєнний періоди. *Grail of Science*. 2024. №

45. С. 219–236. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.01.11.2024.023>

85. Олешко А. А., Ольшанська О. В., Будякова О. Ю., Бебко С. В. Розвиток стійкої біоекономіки: досвід європейського союзу та можливості для України. *Агросвіт*. 2022. № 3. С. 64–69. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.3.64>.

У статті проаналізовано кращі практики Європейського Союзу у формуванні стійкої біоекономіки та визначені можливості їх імплементації в Україні. Виявлено основні тенденції, можливості, переваги і недоліки розвитку стійкої біоекономіки в Європейському Союзі у її взаємозв'язку з цілями сталого розвитку та з'ясовано, що слабка інтеграція асоційованих членів ЄС у процеси імплементації принципів біоекономіки створює ризики до зростання біовиробництва. Зроблено висновок, що у післяковідний період біоекономіка має стати пріоритетом для підтримки економічного відновлення України та її інтеграції в Європейський простір, оскільки стійка біоекономіка повертає ресурси в реальний сектор, створює робочі місця, сприяє підвищенню рівня екологічності виробництва і споживання, дозволяє оптимально використовувати обмежені ресурси на безвідходній циркулярній основі.

86. Особливості використання діджиталізації в аграрному секторі економіки України / О. М. Поліщук, С. О. Михайловина, О. М. Матрос, О. Ратушна. *Агросвіт*. 2025. № 6. С. 98–105. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.6.98>.

Стаття розглядає актуальні питання діджиталізації аграрного сектору економіки України. В умовах глобальних трансформацій та необхідності підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільського господарства, впровадження цифрових технологій

стає ключовим фактором його розвитку. Дослідження фокусується на аналізі по-точного стану діджиталізації, виявленні основних тенденцій та проблем, що виникають у процесі впровадження інновацій. У роботі аналізуються різні аспекти цифрової трансформації аграрного сектору, включаючи технологічні, економічні та соціальні аспекти. Розглядаються можливості, які відкривають цифрові технології для оптимізації виробничих процесів, підвищення ефективності використання ресурсів та покращення якості продукції. Також увага приділяється виявленню перешкод, що стримують розвиток діджиталізації, та пошуку шляхів їх подолання. Впровадження цифрових технологій в аграрному секторі України є необхідною умовою для підвищення його конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку. Діджиталізація дозволить оптимізувати виробничі процеси, знизити витрати, підвищити якість продукції та відкрити нові можливості для експорту.

87. Павліщук О. П., Кравець П. В. Особливості формування економічного механізму пом'якшення наслідків змін клімату у лісовому господарстві. *Економічний простір*. 2018. Вип. 137. С. 211-221. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/315>.

В статті здійснено обґрунтування сутності та підходів до формування економічного механізму пом'якшення наслідків змін клімату у лісовому господарстві та його інструментів як складової адаптивної моделі управління лісами. Базуючись на загальнотеоретичних методах наукового пізнання, фундаментальних положеннях економіки природокористування, економічної теорії сталого розвитку та управління, запропоновано структуру та складові елементи економічного механізму пом'якшення наслідків змін клімату у лісовому гос-

подарстві. Доведено, що такими складовими економічного механізму мають бути блоки цільовий, функціональний та забезпечення. Цільовий блок доцільно розглядати крізь призму його елементів, якими є місія, цілі, критерії оцінки цілей, верифікація; функціональний блок – планування та організація діяльності, облік та контроль досягнутих результатів, маркетинг; блок забезпечення – інформаційне, ресурсне, кадрове, інноваційне, фінансово- економічне забезпечення. Встановлено, що задля забезпечення ефективності економічного механізму, його формування має відбуватись на основі охарактеризованих у статті принципів наукової обґрунтованості, системності, гнучкості, комплексності, запобігання негативним наслідкам змін клімату, прозорості, справедливості та солідарної відповідальності. Складовим елементом економічного механізму визначено економічні інструменти пом'якшення змін клімату в лісовому господарстві, які класифіковано за величиною впливу на економічну систему: «сильний»; «середній»; «м'який». До інструментів «сильного» впливу віднесено ті, які мають пряму дію на пом'якшення змін клімату в лісовому господарстві та пов'язані із адміністративним, контрольним регулюванням. До інструментів «середнього» впливу запропоновано ті, які спрямовані на фінансове та економічне стимулювання поведінки господарюючих суб'єктів у середньостроковій стратегії у напрямі забезпечення екологічно збалансованого лісокористування, підвищення адаптаційного потенціалу лісів та лісового господарства до змін клімату. До інструментів «м'якого» впливу віднесено ті, які зумовлюють розвиток екологічно орієнтованого ринку лісових товарів і послуг та мають довгострокову тривалість відгуку в системі впливу на поведінку суб'єктів економічної діяльності. Результати досліджень можуть бути використані для наукового обґрунтування удосконалення

моделей ведення лісового господарства в умовах зміни клімату та забезпечення їх практичної реалізації. Напрямок подальших досліджень у цій сфері має бути пов'язаний із розвитком ризик орієнтованих підходів планування та багатосторонньої підготовки рішень за участю зацікавлених сторін.

88. Петренко О. П., Шевченко А. А. Цифрові технології у фінансовому аналізі аграрних підприємств: виклики та можливості під час війни. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. Вип. 18. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15517740>

89. Поліщук О. М., Мельник В. В., Бобко В. В. Тенденції та перспективи розвитку аграрного сектору України в умовах цифровізації обліку та економіки. *Агросвіт*. 2024. № 6. С. 79–84. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.6.79>

90. Приб К. А. Практика антикризового управління в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2019. № 10. С. 51–59. URL: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201910051>

91. Прокопенко Н. Моделювання впливу невизначеності на аграрний сектор: науково-методичні основи та сценарії розвитку. *Innovation and Sustainability*. 2025. Вип. 4. С. 103–111. <https://doi.org/10.31649/ins.2024.4.103.111>

В роботі розглянуто методологічні підходи до оцінки впливу невизначеності на аграрний сектор. Проаналізовано теоретичні аспекти визначення та класифікації різних видів невизначеності, зокрема економічної, кліматичної, геополітичної та соціальної. Запропоновано структурований підхід до моделювання впливу цих факторів на економічні результати аграрного

виробництва. У дослідженні акцентується увага на використанні багатofакторного регресійного аналізу, сценарного планування та методів аналізу ризиків для побудови прогностичних моделей розвитку галузі. Представлено практичні рішення щодо зменшення впливу невизначеності шляхом впровадження адаптаційних стратегій, спрямованих на підвищення стійкості аграрного сектора в умовах зовнішніх та внутрішніх ризиків

92. Прокопчук О. Т. Специфіка ризиків та управління ними у сільському господарстві. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2019. № 24. С. 24–41. URL: <https://doi.org/10.31395/2415-8240-2019-95-2-24-41>.

Здійснено класифікацію ризиків, властивих сільському господарству, визначено їх особливості та, відповідно, методи управління ними. Агрострахування у роботі представлено як один з основних методів управління ризиками в агровиробництві. Наведено конкретний перелік типових ризиків для українського сільського господарства, а також здійснено їх огляд з позиції можливостей використання системи страхового захисту. Також представлено характеристику природно кліматичних явищ, як страхових ризиків.

93. Райтер Н., Мацьків Г. Ризики аграрного підприємництва в умовах війни. *Аграрна Економіка* 2023 Т. 16 № 1-2. С. 41-50. URL: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2023.01-02.041>.

Розглянуто ризик аграрного підприємництва як імовірність втрати прибутку або неповернення вкладених коштів у діяльність, пов'язану з агробізнесом. Основним фактором ризику аграрного підприємництва встановлено невизначеність зовнішнього середовища, яка зумовлює непередбачувану зміну внутрішніх вироб-

ничих, фінансових, маркетингових, логістичних явищ і процесів. Зазначено, що особливості здійснення підприємницької діяльності в аграрній сфері посилюють ризиків підприємницького ризику.

94. Резніченко В. П., Коломієць Л. В., Чередниченко І. В. Використання агротехнологій для збереження ґрунтових ресурсів та покращення якості ґрунту. *Вісник Сумського національного аграрного університету : Агрономія і біологія*. 2024. Вип. 2 (56). С. 49-56.

В статті досліджено основні причини деградації ґрунту, включаючи ерозію, виснаження та забруднення. Визначено, що виснаження ґрунту виникає внаслідок інтенсивного використання землі без належного відновлення її родючості. Постійне вирощування монокультур, надмірне застосування хімічних добрив та пестицидів призводять до зниження вмісту органічних речовин у ґрунті, погіршення його структури та зменшення здатності утримувати вологу, що робить ґрунт менш продуктивним і вразливим до ерозії. Виділено, що забруднення ґрунту є результатом антропогенної діяльності, такої як промислове виробництво, неправильне зберігання відходів, надмірне застосування хімікатів та пестицидів.

95. Ризик-менеджмент у системі антикризового стратегічного управління аграрних підприємств / С. Руденко, О. Гіржева, Н. Рижикова, О. Накісько. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 3. С. 155-162. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-9-21>.

У статті досліджено місце ризик-менеджменту в системі антикризового стратегічного управління аграрних підприємств. Проаналізовано зміст основних міжнародних стандартів з ризик-менеджменту, які

надають інформацію про успішну побудову моделі управління ризиками в організації або підприємстві та можливості розробки ефективної стратегії управління ризиками. Встановлено, що ризик-менеджмент має важливе значення в багатьох аспектах діяльності підприємства, таких як стратегічне та операційне управління, фінансове управління, управління якістю, управління людськими ресурсами, управління проектами, управління інвестиціями та управління інноваціями. Крім того, управління ризиками тісно пов'язане з антикризовим управлінням та забезпеченням безперервності бізнесу. Наголошено на тому, що ризик-менеджмент в аграрних підприємствах в рамках антикризового стратегічного управління має суттєве значення через такі фактори як: наявність нестабільних факторів у сільському господарстві, висока залежність від зовнішніх ринків, вплив кліматичних змін та ін. Концепції та стандарти управління ризиками охоплюють інтеграцію різних аспектів управління, включаючи домени управління, ієрархічні рівні, процеси і відносини. Ця система є важливою складовою ефективного управління бізнесом, яка дозволяє реагувати на складність сучасного середовища. Ключові слова: ризик-менеджмент, кризові умови, система антикризового стратегічного управління, аграрні підприємства.

96. Росола У., Росола А. Специфіка ведення бізнесу в аграрному секторі в контексті впливу на фінансові показники діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-13>.

Стаття присвячена важливому питанню щодо виділення основних специфічних умов ведення бізнесу аграрними підприємствами та аналізу певних умов щодо ефективної фінансової діяльності цих утворень.

Виникнення економічних криз, зростання ринків криптовалют, пандемія Covid-19, збройні конфлікти чи хакерські атаки на фінансові системи привернули увагу до багатьох важливих факторів щодо ведення аграрного бізнесу. Все частіше наголошується на важливості фінансової стабільності та фінансової безпеки, не лише окремої аграрної галузі, але і окремих її суб'єктів господарювання. Доведено, що надійні та фінансово стабільні аграрні господарства здатні виконувати виробництво безперервно та ефективно, незалежно від будь-яких збоїв або несподіваних криз, що відбуваються в навколишньому середовищі. У статті виокремлено основні специфічні умови ведення бізнесу для аграрних підприємств та дано детальну характеристику кожному елементу. Особлива увага приділяється умовам, які впливають на фінансові показники діяльності аграрних підприємств.

97. Рудич О. 2018. Природно-кліматичні умови як фактор ризику виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2018. Вип. 2(39). С. 14-21. <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/157>

98. Самілик Т. М., Комська М. М. Передумови виникнення та особливості кризових явищ сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт* 2021. № 13-14. С. 41–44. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.13-14.41>

Визначено, що усі економічні системи розвиваються в ритмі циклічної динаміки через фази зародження, появи, розвитку, зрілості, падіння (кризи) та переходу в новий стан. Найбільш складний та суперечливий період у динаміці будь-якої системи — це фаза кризи. Поняття криза має багато рівнів і трактувань. Сіль-

ське господарство, яке включене в єдину систему суспільного поділу праці, об'єктивно піддається впливу криз, притаманних економіці країни у цілому. Встановлено, що сільське господарство має особливу природу, відмінну від інших секторів економіки. Галузь не тільки виробляє сільськогосподарську продукцію, але й забезпечує продовольчу безпеку, скорочуючи ризики, пов'язані з несподіваними подіями та можливою нестачею продовольства в майбутньому, сприяє збереженню землі й навколишнього середовища, створенню красивих ландшафтів і підтримання життя сільського населення за допомогою виробничої діяльності в гармонії з природою. Сільське господарство має галузеві особливості, що визначають специфіку кризових явищ у діяльності сільськогосподарських підприємств.

99. Соколюк С., Смолій Л., Жарун О. Роль держави у мінімізації ризиків в аграрній сфері економіки України. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-78>.

Аграрна сфера економіки є одним із найважливіших секторів економіки України та відіграє ключову роль у продовольчій безпеці як країни, так і в глобальному масштабі. Однак, сучасні виклики, такі як зміни клімату, економічна нестабільність та політичні загрози, зокрема викликані війною, створюють суттєві ризики для стабільного розвитку аграрної галузі. Це підкреслює важливість управління ризиками в сільському господарстві. Дослідження зосереджене на ідентифікації основних ризиків, що впливають на аграрний сектор України, і розглядає можливі напрями мінімізації цих ризиків шляхом державного регулювання та підтримки, включаючи розвиток страхування, інвестиції в інфраструктуру та логістику, підтримку освіти та науки працівників галузі, інновації, фінансову

підтримку аграрних підприємств у вигляді кредитів, субсидій тощо та екологічні програми.

100. Соціально-економічні наслідки глобальної зміни клімату / С. Сарвас та ін. *Академічні візії*. 2023. Вип. 24. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/627>.

101. Удова Л. О., Гаєвий А. Г. Малий бізнес в аграрному секторі економіки України: проблеми та перспективи розвитку в умовах війни. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*. 2022. С. 122-133. URL: <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-01-09>.

102. Формування системи нівелювання впливу кліматичних ризиків на основі диверсифікації виробництва в аграрному секторі України / І. В. Свиноус та ін. *Агросвіт* 2024. № 12. С. 29–34. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.12.29>

103. Шинькович А. В. Сутнісні характеристики антикризового управління агроформувань. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 66-73. URL: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2019-7-8>.

Розглянуто дискусійні питання щодо сутнісних характеристик антикризового управління агроформувань, досліджено генезис поняття антикризового управління агроформувань та обґрунтовано мету, функції, основні принципи, завдання та етапи ланцюга його здійснення. Нині використання результативного антикризового управління є актуальним, навіть для тих агроформувань, які вважаються успішними на українському і конкурентоспроможними на міжнародному ринках, тому правильне окреслення сутнісних характеристик антикризового управління агроформувань дасть

зможу побудувати результативну систему проактивних методів та інструментів протидії й попередження кризи в агроформуваннях в сучасних нестабільних умовах глобальних економічних дисбалансів.

104. Яценко О., Яценко О. Багаторівневий підхід до управління ризиками агробізнесу в умовах війни. *Український економічний часопис*. 2024. Вип. 5. С. 153–158. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-27>.

Корпорації не можуть існувати відособлено та незалежно від зовнішніх чинників. В свою чергу, глобалізаційні процеси призводять до масштабування та уніфікації цих чинників, змінюють фокус фірм на оцінку та управління ризиками в багаторівневому аспекті. В статті розглянуто основні групи ризиків з якими зустрічаються агропідприємства в процесі свого функціонування. Виокремлено відповідно до масштабу охоплення та сфери виникнення рівні оцінки та управління ризиками, а також їхні методи та виміри. Оцінено роль України на глобальному ринку агропродовольства. Виділено ризики з якими стикається вітчизняний агробізнес у період повномасштабної російської агресії. Представлено ключові інструменти ефективного управління ризиками. Надано пропозицію щодо післявоєнної стратегії розвитку сільськогосподарського комплексу.

105. Assessment of the impact of losses of the agro-industrial complex of Ukraine due to military operations on the level of its national security (2014-2025) / O. Semenenko et. al. *Ekonomika APK*. 2025. Issue 32(4). P. 58-69. URL: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2025.58>.

Дослідження було зосереджено на аналізі змін у сільськогосподарському секторі України, спричинених

бойовими діями, та їх наслідках для національної безпеки, а також на пошуку стратегій відновлення сектору. У цьому дослідженні використовувався статистичний аналіз даних, порівняльний аналіз та оцінка впливу військових операцій на різні аспекти сільськогосподарського сектору України, щоб визначити масштаби збитків та можливості для відновлення. Дослідження показало, що агропромисловий комплекс України зазнав значних втрат через бойові дії, що створює серйозні ризики для продовольчої, економічної, соціальної та екологічної безпеки країни.

106. Diukarev A. O. Market uncertainty factors and their impact on the development of agricultural formations. *Journal of management, economics and technology*. 2025. С. 16–32. URL: <https://doi.org/10.69803/3083-6034-2025-1-16>

4. Сталий розвиток і ризики аграрного сектору

107. ESG-стратегії: з чого варто їх розпочати вже зараз. 2022. URL: <https://ecolog-ua.com/news/esg-strategiyi-z-chogo-var-to-yih-rozpochaty-vzhezharaz>

108. Андрєєв А. Адаптація інноваційних технологій до умов українського агробізнесу в контексті конкурентного середовища. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 76. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-81>.

В роботі розглянуто теоретико-методологічні засади адаптації інноваційних технологій до умов функціонування українського аграрного бізнесу в умовах динамічного конкурентного середовища. Акцентовано

увагу на зростаючій ролі інновацій як ключового чинника формування стійких конкурентних переваг. Узагальнено основні чинники, що впливають на успішність адаптації інновацій, серед яких — інституційне забезпечення, наявність інвестиційних ресурсів, рівень технологічної готовності підприємств. Зроблено висновок про необхідність формування комплексної адаптаційної моделі інноваційного розвитку аграрного сектору, яка базується на поєднанні державної підтримки, стимулів для бізнесу та розвитку людського капіталу. Перспективою подальших досліджень визначено уточнення механізмів інтеграції інновацій у стратегічне управління аграрними підприємствами з урахуванням мінливості зовнішнього середовища.

109. Гарафонова О. І., Ставнічук В. В. Формування стратегічних орієнтирів розвитку аграрного бізнесу в умовах змін інституційного середовища. *Економічний простір*. 2025. № 203. С. 52-57. URL: <https://doi.org/10.30838/EP.203.52-57>.

У статті розкрито сучасні підходи до формування стратегій розвитку підприємств агропромислового комплексу в умовах економічної нестабільності, посиленої конкуренції та інституційних трансформацій. Визначено, що ефективне стратегічне управління в АПК потребує системного використання адаптивних механізмів, що охоплюють аналітичну, нормативну та управлінську складові. Запропоновано структурну модель стратегування, яка враховує особливості галузі та забезпечує циклічний характер стратегічного процесу з постійним моніторингом і коригуванням цілей. Проведено порівняльний аналіз стратегічних пріоритетів підприємств різного масштабу, що засвідчив домінування орієнтації на зростання та інновації у великих підприємствах, тоді як малі переважно обирають стратегії стабілізації. Обґрунтовано доцільність

використання багатofакторної системи показників ефективності реалізації стратегій, з урахуванням фінансових, технологічних та екологічних критеріїв. Результати дослідження можуть бути використані у практиці стратегічного планування в АПК, а також у розробці державної політики підтримки різних типів аграрних підприємств.

110. Жмуденко В. О. Особливості управління ризиками в аграрній сфері. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Вип. 3(58). С. 55–61. URL: <http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2015/58/pdf/55-61.pdf>.

111. Кулакова С. Ю., Міняйленко І. В., Яцкова Н. С. Оцінка та діагностика конкурентоспроможності й якості продукції аграрних підприємств в умовах воєнних викликів. *Агросвіт* 2025. № 4. С. 159-167. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.4.159>.

112. Кухар О. В., Крюкова І. О., Руденко С. В. Реалізація потенціалу диверсифікації аграрного бізнесу для зниження ризиків сталого розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 1. С. 24-28. URL: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-3>.

Поглиблення глобальних проблеми розвитку людства потребує нових підходів до розв'язання стратегічних завдань подальшого існування. Сільське господарство – базовий сектор національної економіки України, стан розвитку якого значною мірою визначає темпи економічного зростання. В агросекторі останніми роками накопичилось багато проблемних питань, розв'язання яких потребує активізації процесів диверсифікації господарської діяльності. У статті виявлено основ-

ні ризику і проблеми, які можуть бути розв'язані на основі напрямів розширення диверсифікації аграрного бізнесу. Обґрунтовано склад потенціалу диверсифікації господарської діяльності аграрних бізнес-суб'єктів на засадах сталого розвитку. Проведено аналіз виробничої структури сільського господарства. За результатами проведених досліджень диверсифікацію аграрного бізнесу запропоновано розглядати як спосіб відновлення та забезпечення біорізноманіття сільськогосподарських культур і тварин, який заснований на принципах раціонального використання біоресурсного агропотенціалу досягнення цілей сталого розвитку сільського господарства і сільських територій. Обґрунтовано основні принципи диверсифікації господарської діяльності агропідприємств на засадах сталого розвитку

113. Метелиця В., Гагалюк Т., Колісник О. Звіт зі сталого розвитку та інвестицій в аграрному секторі економіки: екологічний капітал. *Український економічний часопис*. 2024. Вип. 6. С. 59–68. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-10>.

Сьогодні український агробізнес працює в надскладних умовах, а міжнародна спільнота докладає неабияких зусиль для його підтримки. Рішення про надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, прийняте Європейською радою у червні 2022 року, та такі ініціативи, як надання фінансової допомоги за програмою *Ukraine Facility* (червень 2023 року), відкрило нові можливості для аграрного сектору України. Реалізація цих можливостей залежить не тільки від здатності України провести реформи у напрямку євроінтеграції, але і від готовності суб'єктів господарювання подолати наслідки бойових дій шляхом реконструкції та відбудови. Метою статті є наукове обґрунтування стандартизованих форм Звіту зі сталого розвитку та інвестицій в аграрному секторі економіки – ESGI-звіту

(Report on Sustainable Development and Investments) для підготовки і оприлюднення показників екологічного капіталу. За допомогою методів індукції та дедукції, аналізу та синтезу розроблено екологічні показники ESGI-звіту. Використання методу аналогії дозволило запропонувати орієнтирні (референтні) показники для вимірювання сталого розвитку на мікрорівні. Абстрактно-логічний метод ліг в основу вивчення норм європейського законодавства та провідних систем вимірювання сталого розвитку. У статті систематизовано оціночні та підтверджені показники екологічного капіталу.

114. Навроцький О. Системні виклики в аграрному бізнесі: класифікація та шляхи подолання. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія Економіка АПК*. 2024. Вип. 31. С. 40–44. URL: <https://doi.org/10.31734/economics2024.31.005>.

Аграрний бізнес України стикається з численними системними викликами, які потребують комплексного та багатогранного вирішення. Визначено, що системні виклики негативно впливають на стійкість та розвиток аграрного сектору України, призводять до зниження рентабельності аграрного бізнесу, втрати конкурентоспроможності на світових ринках, погіршення продовольчої безпеки країни. Запропоновано класифікацію системних викликів аграрного бізнесу України за такими категоріями: економічні (волатильність цін на сільськогосподарську продукцію; зростання цін на ресурси; брак кваліфікованої робочої сили; доступ до кредитів та фінансування); екологічні (зміна клімату; деградація земель, забруднення навколишнього середовища, зменшення біорізноманіття); соціальні (зростання нерівності; міграція із сільської місцевості; брак доступу до освіти та охорони здоров'я; зміна

продовольчих звичок), політичні (нестабільність політичної ситуації, недосконалість законодавства, корупція, торгові бар'єри) та технологічні (впровадження нових технологій, брак цифрової грамотності, кібербезпека).

115. Прищепа А. М., Варжель О. В. Система діагностики екологічної безпеки агросфери. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering*. 2024. Т. 1. № 97. С. 84–99. URL: <https://doi.org/10.31713/vs120228>.

116. Прокопенко Н. Сталій розвиток аграрного сектора економіки: поняття, сутність, умови реалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-115>.

117. Русак О. П., Паламарчук Т. М. Ідентифікація ризиків в умовах забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 12. Ч. 2. С. 103–106. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/23.pdf

118. Сіренко О., Іллічов О. Економічна стійкість агробізнесу: інструменти управління в період структурних змін та інвестиційної нестабільності. *Сталій розвиток економіки*. 2025. Вип. 6 (57). С. 257-264. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-34>.

Актуальність дослідження зумовлена високою чутливістю аграрного сектору України до зовнішніх шоків та структурних трансформацій. Проведений ана-

ліз показав нерівномірність розвитку галузі й різку втрату стійкості у 2022 році внаслідок воєнних дій, руйнування логістики та дефіциту трудових ресурсів. Пікові значення виробництва, фінансових результатів та інвестицій припадають на 2021 і 2024 роки, тоді як у сфері зайнятості простежується зсув у бік укрупнення підприємств і зростання ролі капіталомістких технологій. Інвестиційна активність 2023–2024 рр. засвідчує відновлювальний характер і активізацію модернізаційних процесів. Інтегральна оцінка підтвердила здатність агробізнесу до реконсолідації за умови доступу до капіталу, стабільних фінансових потоків та оновленої виробничої бази. Практична значущість полягає у визначенні ключових напрямів підвищення стійкості аграрних підприємств – диверсифікації виробництва, розвитку інфраструктури, інвестицій у людський капітал і впровадженні адаптивних фінансових механізмів.

119. Скорик М., Мужайло Р. Модель сталого розвитку агробізнесу: синергія циркулярності, ESG-стандартів і соціального партнерства. *Український економічний часопис*. 2025. Вип. 9. С. 136–142. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-9-23>.

У статті представлено концептуалізацію моделі сталого розвитку аграрного бізнесу, яка ґрунтується на синергійному поєднанні трьох ключових підходів: циркулярної економіки, ESG-стандартів і соціального партнерства. Акцентовано увагу на актуальності перегляду традиційної парадигми агровиробництва в умовах посилення екологічних, гео економічних та соціокультурних викликів. Узагальнено наукові підходи до розуміння зазначених концептів, а також запропоновано компаративну характеристику їх фокусів, індикаторів, регуляторних основ і прикладів імплементації в агросекторі. Проведено GAP-аналіз, який дозволив ви-

явити розриви між поточними практиками та еталонними вимогами щодо ESG-звітності, циркулярних процесів і соціальної взаємодії. Розроблено багаторівневу архітектуру інтегрованої моделі ESG–CE–SP, що включає інституційно-нормативний, корпоративно-управлінський та операційно-технологічний рівні. Визначено основні бар'єри реалізації моделі: фрагментарність нормативного поля, низький рівень стандартів звітності, слабка інституціоналізація партнерств. Обґрунтовано доцільність гармонізації управлінських практик аграрного сектору з положеннями Green Deal, Farm to Fork Strategy та іншими європейськими ініціативами. Запропонований підхід формує передумови для стійкої трансформації агропідприємств у посткризовий період.

120. Томашук І. Стратегічні пріоритети сталого розвитку аграрного сектору в умовах глобальних викликів. *Сталий розвиток економіки*. 2025. Вип. (6 (57)). С. 302-312. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-40>.

У статті визначено стратегічні пріоритети сталого розвитку аграрного сектору в умовах посилення глобальних викликів, зокрема кліматичних змін, геополітичної нестабільності, зростання продовольчих ризиків і волатильності світових ринків. Розкрито сутність сталого розвитку через економічну, екологічну та соціальну складові, підкреслено потребу у сучасних підходах до управління агровиробництвом, здатних забезпечити його довгострокову стійкість. Проаналізовано стан і тенденції розвитку галузі, окреслено ключові зовнішні й внутрішні обмеження, зокрема деградацію природно-ресурсного потенціалу та нерівномірність розвитку сільських територій. Обґрунтовано необхідність переорієнтації аграрної політики на стратегічні пріоритети - зміцнення економічної стій-

кості підприємств, екологізацію виробництва, раціональне використання ресурсів, підвищення продовольчої безпеки та впровадження інновацій. Запропоновано концептуальні підходи, що поєднують екосистемне мислення, цифрові технології, фінансові стимули та партнерські моделі. Зроблено висновок, що реалізація окреслених пріоритетів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності, екологічній збалансованості та стійкості аграрного сектору.

121. Характеристика екологічних ризиків в екосистемах та оцінювання можливості їх прояву / С. В. Хижняк, І. В. Коверсун, О. Б. Довбиш, В. М. Войціцький. *Агробіологія*. 2023. № 1. С. 61–69. URL: <https://doi.org/10.33245/2310-9270-2023-179-1-61-69>.

122. El Chami D., Daccache A., El Moujabber M. How Can Sustainable Agriculture Increase Climate Resilience? A Systematic Review. *Sustainability*. 2020. Issue 12. URL: <https://doi.org/10.3390/su12083119>.

Протягом останніх кількох десятиліть було багато написано про використання сталого сільського господарства для підвищення стійкості екосистемних послуг до зміни клімату. Однак, немає жодних вагомих та систематичних доказів того, як це сільське господарство братиме участь у пом'якшенні впливу на вразливі сільські громади. Ця стаття пропонує наративний систематичний огляд (CO), інтегрований з бібліометричним аналізом та аналізом концептуальної мережі, щоб визначити, як в умовах мінливого клімату стале сільське господарство може підвищити стійкість агросистем

123. Farmers' resilience to climate change through the circular economy and sustainable agriculture: a re-

view from developed and developing countries / Y. S. Hilmi et. al. *Renewable Agriculture and Food Systems*. 2024. Issue 39. URL: <https://doi.org/10.1017/S1742170524000097>.

Фермери намагаються подолати невизначені кліматичні проблеми, водночас стикаючись з тиском на традиційні методи ведення сільського господарства, що призводить до викидів вуглецю, забруднення води та ґрунту, а також інших шкідливих для навколишнього середовища факторів. Зростає обсяг літератури, присвячений дослідженню циркулярної економіки та сталих практик для підтримки екологічно чистої сільськогосподарської діяльності, водночас надаючи фермерам можливості для підвищення своїх доходів. Тому варто провести дослідження, яке синтезує попередню літературу та визначає фактичну політику для стимулювання впровадження фермерами сталого сільського господарства.

124. Kalogiannidis S., Papadopoulou C.-I., Loizou E., Chatzitheodoridis F. Risk, Vulnerability, and Resilience in Agriculture and Their Impact on Sustainable Rural Economy Development: A Case Study of Greece. *Agriculture*. 2023. Issue 13(6). URL: <https://doi.org/10.3390/agriculture13061222>.

125. Ransom E. Disaster response and sustainable transitions in agrifood systems. *Agric Hum*. 2025. Values 42. P. 121–138. URL: <https://doi.org/10.1007/s10460-024-10625-9>.

Agri-food scholars have long called for changes to the dominant food system, with the goal of making food systems more sustainable and just. This paper focuses on the ways in which recent and future food system shocks provide an opportunity for sustainable transitions in the food system. However, this requires strategic engagement on the

part of alternative agrifood initiatives—agrifood niches—otherwise food systems are likely to return to business as usual. Drawing on the multi-level perspective (MLP) within the sustainability transitions framework, core themes that emerge from social science studies of disasters in agrifood systems are identified. These are summarized as resources, policies, and practices that can assist niches in transforming agrifood regimes in response to disasters. The results highlight that while niches are generally independent of governments, niches would be better positioned to engage in post disaster agrifood change if they have some pre-existing connections with local or regional governments.

Авторський покажчик

- А**
 Абрамова О. 22
 Агрес О. 27
 Адонін С. В. 23
 Алещенко Л. 11, 12
 Андрєєв А. 108
 Асєєва А. 70
- Б**
 Балджи М. Д. 2
 Баранік А. 3
 Бебко С. В. 85
 Белозерцев В. С. 56
 Біднина І. О. 14
 Білоус С. 57
 Бірагова О. В. 52
 Бобко В. В. 89
 Богаєнко О. С. 10
 Богданюк І. В. 24
 Бойко В. 4
 Бойко Л. , 58, 4
 Бойченко Е. Б. 25
 Бондаренко О. В. 59
 Бояркіна Л. В. 25
 Будякова О. Ю. 85
- В**
 Вараксіна О. 60
 Варжель О. В. 115
 Васильєв А. 26
 Верзун А. 27
 Верхоглядова Н. І. 61
 Височанська М. Я. 62
 Вініченко І. І. 28
 Вожегова Р. А. 14
 Войнич Л. 27
 Войціцький В. М. 121
 Вrabіє Н. В. 77
- Г**
 Гавриш В. В. 63
- Гагалюк Т. 113
 Гадуп'як Н. 100
 Гаєвий А. Г. 101
 Галанець В. В. 64, 65
 Галенко В. 26
 Гарафонова О. І. 109
 Гейжа Є. О. 31
 Герасимчук Н. 79
 Герасимчук С. Г. 66
 Гечбаія Б. 20
 Гіржева О. 95
 Головка Р. А. 5, 28, 29, 30
 Горго І. О. 67
 Горновська С. В. 102
 Грановська Л. М. 14
 Гриб Є. 44, 68
 Гривківська О. 31, 75
 Григорян Р. Х. 69
 Гросул В. А. 6
 Гудзь Ю. 32
- Д**
 Данилюк Р. 57
 Дегтярьов А. 40
 Джусов О. 70
 Довбиш О. Б. 121
 Дорогань-Писаренко Л. О. 33
 Доценко І. О. 37
 Дроботя Я. 20
- Є**
 Єгорова О. В. 33
 Ємельянов О. Ю. 8, 78
 Ємельянов О. Ю. 8
- Ж**
 Жарун О. 99
 Жмуденко В. О. 110
- З**
 Зайцева Л. 39
 Запша Г. М. 34

Заставнюк О. А. 41

Зоря С. 20

I

Іваненко Д. 35

Іллічов О. 118

Ільченко В. Ю. 38

Іньсює Д. 9

Ірза Б. 100

K

Канцедал Н. А. 10

Карасова Н. А. 1

Карпенко В. 32

Карпінський Р. 36

Качула С. В. 49

Квасницька Р. С. 37

Кириченко Н. 11, 12

Коваленко Н. В. 13, 38, 71

Коваленко О. О. 1

Ковалів В. М. 73

Коваль І. Б. 82

Коверсун І. В. 121

Колісник О. 113

Колодій А. 64, 65, 72, 73

Колодій І. В. 65, 73

Колодій Л. 72

Коломієць Л. В. 94

Комська М. М. 98

Корженівська Н. Л. 74

Корх Н. 70

Косач І. 40

Костенко І. С. 81

Костирко Л. 39

Костирко Р. 39

Костюк О. М. 102

Котвицька Н. 75

Кравець П. В. 87

Кравчук І. І. 7

Крамаренко К. М. 7

Краснікова О. 20

Кругляк Г. С. 28

Кругова А. 60

Крюкова І. О. 112

Кубай О. Г. 41

Кузнецов С. І. 14

Кулакова С. Ю. 111

Купріяничик І. 76

Кухар О. В. 112

Кучерук Г. Ю. 71

L

Левкіна Р. В. 7

Лиховид П. В. 14

Лівінський А. І. 34

Ломовских Л. О. 1

Лукаш С. 9

M

Малахова Ю. А. 38

Мандич О. В. 1

Марунчак Р. 100

Масляєва О. О. 28

Матвійчук Л. О. 37

Матрос О. М. 86

Мацьків Г. 93

Мельник В. В. 89

Мельник О. І. 77

Мельниченко О. 57

Метелиця В. 113

Миленький В. М. 71

Михайловина С. О. 86

Мищишин О. Л. 78

Мідяний Р. 100

Міняйленко І. В. 111

Мірзоева Т. 79

Молчанова Т. В. 77

Моргуненко В. В. 56

Моташко Т. П. 42

Мужайло Р. 119

Муляр Т. С. 80

Мушеник І. М. 50

Навроцький О. 114
 Накісько О. 95
 Негрей М. В. 81
 Нестеренко В. Ю. 82
 Нечипоренко О. М. 83
 Нікітченко С. О. 102
 Нікішина О. 84

О

Овсієнко Н. 75
 Олешко А. А. 85
 Ольшанська О. В. 85
 Орзеф А. 1
 Осадчук І. О. 74

П

Павліщук О. П. 87
 Павлова Г. Є. 48
 Паламарчук Т. М. 117
 Панчулідзе Х. Р. 42
 Патарідзе-Вишинська М. 43
 Перерва Д. В. 10
 Петренко О. П. 52, 88
 Петрушка Т. О. 78
 Писаренко В. М. 15
 Поліщук О. М. 86, 89
 Прищепа А. М. 115
 Пріб К. А. 90
 Прокопенко М. В. 82
 Прокопенко Н. 91, 116
 Прокопчук О. Т. 92

Р

Райтер Н. 93
 Ратушна О. 86
 Резніченко В. П. 94
 Рибіна Л. О. 51
 Рижикова Н. 95
 Романюк Н. 16
 Росола А. 96
 Росола У. 96
 Руденко С. 95, 112
 Рудич О. 97

Русак О. П. 117
 Рязанова Н. О. 17

С

Самілик Т. М. 98
 Самошкіна І. 44
 Сарвас С. 100
 Сахно І. В. 7
 Свиноус І. В. 102
 Семенова С. М. 45
 Сидорак Я. І. 74
 Синиця Ю. 20
 Сиротюк Г. В. 46
 Сіренко О. 118
 Сітало Л. О. 49
 Скорик М. 119
 Смолій Л. 99
 Соколюк С. 99
 Соломатіна Т. 18, 39
 Ставнічук В. В. 109
 Стахів І. М. 46
 Стрельченко О. В. 47

Т

Тараненко А. А. 81
 Телічко Н. О. 34
 Ткач С. В. 19
 Томашук І. 120
 Томілін О. 20

У

Удова Л. О. 101
 Усова М. О. 6
 Ушкаренко В. О. 14

Ф

Федорук Н. М. 102

Х

Халатур С. М. 48
 Хижняк С. В. 121
 Хохба О. 49

Ч

Чабан В. О. 14
 Чеботарьова Н. 84

Чередниченко І. В. 94
 Чернов Д. В. 21
 Чернодубова Е. 39
 Чорнобай Л. М. 50

Ш

Шалигіна І. В. 51
 Шевченко А. А. 7, 52, 88
 Шерешило О. О. 15
 Шинькович А. В. 103

Я

Яснолоб І. О. 33
 Яценко О. 104
 Яцкова Н. С. 111

В

Bilichenko O. 53
 Bodnar O. 53

С

Chatzitheodoridis F. 124

Д

Daccache A. 122
 Diukarev A. O. 106
 Drobitko A. 55

Е

El Chami D. 122
 El Moujabber 122

Г

Gabnai Z. 123

Н

Hilmi Y. S. 123
 How Can M. 122
 Hrazion D. 105
 Huzar B. S. 54

К

Kalogiannidis S. 124
 Király G. 123
 Kiselov I. A. 54
 Kormyshkin Yu. 55

Л

Loizou E. 124

М

Melnyk O. 53
 Mikuliak K. 53
 Mytchenko S. 105

Р

Papadopoulou C.-I. 124
 Potryvaieva N. 55

R

Ransom E. 125

S

Sahun A. 105
 Semenenko O. 105
 Shebanina O. 55
 Sirenko N. 53
 Sliusarenko M. 105

T

Temesi Á. 123
 Tóth J. 123

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
1. Теоретичні засади та класифікація ризиків в аграрному секторі.....	5
2. Методи оцінювання, аналізу та інструменти управління ризиками	16
3. Управління ризиками аграрних підприємств в умовах криз і невизначеності	34
4. Сталий розвиток і ризики аграрного сектору	57
Авторський показчик	68

Довідкове видання

Управління ризиками в аграрному секторі

Рекомендаційний показчик літератури

Укладач: **Цокалю** Олена Олександрівна

Редактор: Д. В. Ткаченко

Комп'ютерний набір: О. О. Цокалю

Дизайн і верстка: Д. В. Ткаченко

Формат Ум. друк. арк.
Тираж ___ прим. Зам. № ___

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.

Адреса бібліотеки МНАУ:
54020, м. Миколаїв, вул. Генерала Алмазова, 73
Адреса сайту: lib.mnau.edu.ua